

Sisäministeriö
Pelastusosasto

Sisäministeriön poliisiosaston lausunto pelastuslain esitysselvityshankkeen valmistelujaostojen arviomuistioista

Sisäministeriön pelastusosasto on pyytänyt sisäministeriön yksiköiltä lausuntoa pelastuslain esiselvityshankkeen valmistelujaostojen arviomuistioista. Muistiot liittyvät pelastustoimen muuttamistarpeiden esiselvityshankkeeseen, jota on valmisteltu neljässä valmistelujaostossa, joita ovat olleet Pelastustoiminta-jaosto, Varautuminen poikkeusoloihin ja väestönsuojelu-jaosto, Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta-jaosto sekä Lain rakenne ja yhteiset säännökset-jaosto. Sisäministeriön poliisiosasto esittää lausuntonaan arviomuistioista seuraavaa:

Pelastustoiminta-jaoston muistio

Muistio on rakenteeltaan sikäli epäjohdonmukainen, että yksittäisten pykälien kohdalla nykytilaa on joissakin tapauksissa kuvattu vapaamuotoisesti ja joissakin tapauksissa vain pykälän nykymuotoista sanamuotoa siteeraamalla. Osassa kuvauksista taas on sekä siteerattu pykälän sanamuotoa että tehty selkoa nykytilan ongelmista ilman, että lukijalle tulee selväksi, miltä osin kyse on lain sanamuodon siteeraamisesta ja miltä osin vapaamuotoisesta kuvauksesta.

Pelastuslain (379/2011) 2 a §:ää koskevan muutosehdotuksen suhteen ulkopuoliselle lukijalle voi jäädä epäselväksi, mitä jaosto esittää. Nykytilan kuvauksessa on tehty selkoa nykyisestä sopimuspalokunnan määritelmästä. Jaosto luettelee muutosehdotuksessaan kahdeksan erilaista termiä, joiden merkitystä ei muistiossa ole tarkemmin avattu. Esitystä olisi syytä selvittää sen suhteen, onko tarkoituksena esittää nykyinen sopimuspalokunnan määritelmä poistettavaksi ja esitetäänkö termin korvaamista kahdeksalla uudella määritelmätermillä.

Turvetuotantoalueiden paloturvallisuutta koskevaa pelastuslain 22 §:ää jaosto esittää muutettavaksi mm. siten, että turpeen tuotanto olisi keskeytettävä maastopalovaroituksen aikana. Kun tällaisen varoituksen antaminen sinänsä edellyttäne tulipalovaaran ilmeisyyttä ja kun tuotanto jo nykyisen pelastuslain mukaan on keskeytettävä, jos tulipalovaara on ilmeinen, voidaan kysyä, mitä tosiasiallista vaikutusta esitetyllä muutoksella tältä osin olisi.

Lain 30 §:n sammutusvettä koskevaa säännöstä jaosto esittää muutettavaksi muun muassa siten, että säädökset (joilla tarkoitettaneen tosiasiasa säädösten sijasta säännöksiä) tulee uudistaa vastaamaan sammutustoiminnan todellisia tarpeita. Nykytilan kuvauksessa on puolestaan todettu, että "...useat vesijohtoverkot ovat vanhentuneet. Palopostien ja

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

sammutusvesiasemien huolto on vajavaista ja tästä johtuen osa on epäkunnossa tai toimintakunto on puutteellinen ja veden toimittaminen pelastuslaitoksen tarpeisiin ei onnistu.” Ulkopuoliselle lukijalle tulee tältä osin sellainen kuva, ettei ongelma niinkään olisi olemassa olevien säännösten puutteissa vaan pikemminkin siinä, ettei näitä säännöksiä syystä tai toisesta ole aina noudatettu.

Pelastustoiminnan sisältöä koskevaa lain 32 §:ää jaosto esittää muutettavaksi muun muassa siten, että pykälän 1 momentin 4 kohdassa ”tarkennetaan ympäristön määritelmää, jotta villieläinten pelastaminen, kuolleiden eläinraatojen hakeminen tai öljyyntyneiden eläinten hoito ei ole kiireellistä pelastustoimintaa”. Ulkopuolista lukijaa ajatellen samassa yhteydessä olisi voinut esittää selvitystä myös siitä, miten ympäristön määritelmän nykytila tai ympäristön määrittelemättömyys nykyisellään johtaa siihen, että esimerkiksi kuolleiden eläinraatojen hakeminen on kiireellistä pelastustoimintaa.

Johtamista yhteistoimintatilanteessa koskevaa lain 35 §:ää jaosto esittää muutettavaksi muun muassa siten, että pykälässä tarkennetaan yleisjohtajuuden määritelmää. Epäselväksi jää, esittääkö jaosto yleisjohtajuuden määritelmää lisättäväksi mainittuun pykälään ottaen huomioon, ettei yleisjohtajuutta nykyisessä pykälässä ole määritelty ensinkään.

Jaosto esittää muutettavaksi myös lain pelastustoiminnan johtajan toimivaltuuksia koskevaa lain 36 §:ää muutettavaksi. Poliisiosasto esittää teknisenä huomautuksena, ettei pykälässä ja useissa muissakin pelastuslain pykälissä käytettyä ”sisäministeriön pelastusviranomaista” ole laissa erikseen määritelty. Lain 26 §:n 1 momentin mukaan valtion pelastusviranomaisia ovat sisäministeriön pelastusylijohtaja ja hänen määräämänsä sisäministeriön ja aluehallintoviraston virkamiehet. Oletettavaa on, että sisäministeriön pelastusviranomaisella tarkoitetaan sisäministeriön pelastusylijohtajaa ja hänen määräämiään sisäministeriön virkamiehiä. Olisi kuitenkin syytä arvioida, olisiko tästä selvyuden vuoksi syytä säätää erikseen.

Lain 41 §:n palontutkintaa koskevan muutosehdotuksen suhteen jää hieman epäselväksi, mitä jaosto esittää. Lähtökohtaa eli sen varmistamista, että poliisille ilmoitetaan onnettomuudesta keskenään vertailukelpoisissa tapauksissa johdonmukaisesti, poliisiosasto pitää luonnollisesti erittäin kannatettavana. Kun jaosto kuitenkin esittää harkittavaksi, ”tulisiko palontutkinnalle säätää oma pykälä ja pelastustoiminnan, toimintavalmiuksien kehittämisen sekä tuloksellisuuden arvioimiselle oma erillinen pykälä”, hieman avoimeksi jää, miltä osin nykytilaa, jossa palontutkinnasta on jo säädetty oma pykälänsä, esitetään muutettavaksi.

Jaosto ehdottaa harkittavaksi 45 §:n pelastuslaitosten avunantoa koskevan säännöksen muuttamista siten, että lain terminologian yhdenmukaistamiseksi pykälässä käytettäisiin termin ”yhteistoimintasuunnitelma” sijasta termiä ”yhteistoimintasopimus”. Poliisiosasto huomauttaa, että pykälässä on nyt säädetty pelastuslaitoksen velvollisuudesta antaa tarvittaessa apua toiselle pelastuslaitokselle, joten siitä ei erikseen tarvitse sopia.

Lain sopimuspalokuntaan kuuluvan ja vapaaehtoishenkilöstön työturvallisuutta koskevaa 54 §:ää jaosto esittää selkeytettäväksi ”siten, että työturvallisuuslain noudattaminen on tärkeää riippumatta henkilön suhteesta tai sopimuksesta alueen pelastustoimeen”. Poliisiosasto katsoo, että tältä osin jää epäselväksi, mitä jaosto oikein esittää. Laissa ei voi säätää siitä, että jonkin toisen lain noudattaminen on tärkeää.

Varautuminen poikkeusoloihin ja väestönsuojelu-jaoston muistio

Poliisiosastolla ei lähtökohtaisesti ole huomautettavaa ”Varautuminen poikkeusoloihin ja väestönsuojelu”-jaoston muistiosta. Eriyisen kannatettavana poliisiosasto pitää jaoston ehdotuksia pelastustoimen viranomaisten väestönsuojeluun varautumista koskevan lain 64 §:n muuttamisesta. Ehdotuksen mukaisesti toteutuessaan pelastustoimen viranomaisten varautumisvelvollisuus laajenisi kattamaan myös normaaliolojen häiriötilanteita ja lisäksi varautumisvelvollisuuden sisältö konkretisoituisi.

Muistion yksityiskohtia koskevana huomiona poliisiosasto toteaa, että vaikka muistion sivuilla 35 – 36 esitetyt ehdotukset huoltovarmuskriittisten yritysten henkilöstön lisäämisestä varautumis- ja koulutusvelvollisuuden piiriin sekä yhteistoimintavelvoitteen laajentaminen

muihinkin kuin julkisorganisaatioihin voivat olla normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisen kannalta perusteltuja, muutoksilla olisi myös periaatteellista ja laaja-pohjaista keskustelua edellyttäviä vaikutuksia. Muistiossa toki esitetäänkin nämä ehdotukset nimenomaan jatkoselvitystä vaativina ehdotuksina. Poliisiosasto toteaa, että vastaavaa keskustelua olisi syytä käydä myös mahdollisen valmiuslain uudistustyön yhteydessä.

Onnettomuuksien ehkäisy ja valvonta-jaoston muistio

Muistiossa esitetyt päätelmät vaikuttavat asianmukaisilta ja huolelliseen nykytilan arviointiin perustuvilta. Erityisen kannatettavina poliisiosasto pitää jaoston yleisötilaisuuksia koskevan lupa- ja ilmoitusmenettelyn ja viranomaisten toimintatapojen yhteensovittamista koskevia ehdotuksia, joita on jaoston ehdottamin tavoin tarkoituksenmukaisinta käsitellä ministeriöiden välisessä yhteistyössä.

Poliisiosasto esittää jatkovalmistelussa arvioitavaksi, millä perusteella viranomaistehtäviä suorittavat tai hälytysajoneuvot voivat pysäköidä pelastustielle, ja miten maastoliikennelaissa (1710/1995) huomioidaan pelastustiehen pysäköintikielto. Pelastuslain 11 §:n mukaan pelastustielle ei saa pysäköidä ajoneuvoja eikä asettaa muutakaan estettä. Pelastuslaissa ei ole säännelty tiettyjen viranomaisten tai hälytysajoneuvojen pysäköinnistä pelastustielle. Poliisiosaston arvion mukaan pelastustie voi olla tieliikennelaissa (728/2018) määriteltyä tietä tai maastoliikennelaissa määriteltyä maastoa.

Tieliikennelain 38 §:n mukaan pelastuslain 11 §:ssä säädetyllä liikennemerkillä merkityllä pelastustielle ei saa pysäköidä. Tieliikennelain 184 §:n mukaan tienkäyttäjä saa olla noudattamatta liikennesääntöjä, liikenteenohjauslaitteella osoitettua velvoitetta, määrystä, rajoitusta tai kieltoa taikka ajoneuvon käyttöä koskevaa säännöstä erityistä varovaisuutta noudattaen ja tehtävän sitä edellyttäessä: 1) hälytysajoneuvon kuljettajana tai matkustajana; 2) poliisitehtävässä, tullitehtävässä tai rajavartiotehtävässä; 3) puolustusvoimien esitutkintatehtävässä tai sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain (255/2014) 86 §:n 1 momentissa tarkoitetussa tehtävässä; 4) poliisiajoneuvon tai Rajavartiolaitoksen ajoneuvon vetämään saattueeseen kuuluvan ajoneuvon kuljettajana.

Maastoliikennelain (1710/1995) 4 §:n 1 momentin mukaan moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ei saa liikkua eikä sitä saa pysäyttää tai pysäköidä maastossa maa-alueella ilman maan omistajan tai haltijan lupaa. Maastoliikennelain 4 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan lupaa ei kuitenkaan tarvita poliisin, tullilaitoksen tai rajavartiolaitoksen virkatehtäviin tai sairaankuljetukseen taikka palo- ja pelastustoimen tehtäviin. Maastoliikenteen osalta ei ole säädetty liikenteenohjaukseen käytettäviä liikennemerkkejä.

Lain rakenne ja yhteiset säännökset-jaoston muistio

Poliisiosastolla ei ole muistion suhteen erityistä huomautettavaa. Muistiossa keskitytään eräiden yksittäisten säännösten muutostarpeisiin ja varsinaiset lain rakenteeseen liittyvät kysymykset jaosto esittää käsiteltäväksi lainsäädäntöhankkeen yhteydessä.

Poliisijohtaja

Stefan Gerkman

Johtava asiantuntija

Timo Kerttula

Jakelu Sisäministeriö/pelastusosasto

Tiedoksi